

فاطمه کلانتری

خبرنگار گروه دیپلماسی

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

CNN

گزینه‌های ایران برای مجازات اسرائیل

چند تن از مقامات ایرانی از جمله دو تن از فرماندهان نظامی برجسته این کشور در حمله هوایی اسرائیل به کنسولگری ایران در دمشق ترور شدند. برخی کارشناسان معتقدند که این حمله، بزرگترین حمله در نوع خود علیه نیروهای ایرانی از زمان ترور سرلشکر قاسم سلیمانی در دولت ترامپ بوده است. ایران ممکن است به‌رغم عدم تمایلیش به ورود به جنگ با اسرائیل و آمریکا، به این حمله پاسخ دهد. اینطور به نظر می‌رسد که مقابله‌به‌مثل حمله اسرائیلی بعید است رخ دهد چون ممکن است موجب حمله به خاک ایران شده و همچنین پای آمریکا را به جنگ منطقه‌ای باز کند. اما گزینه‌های پیش روی ایران چیست؟

حمله به منافع آمریکا حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه ایران، آمریکا را مسئول این حمله دانسته است. سفیر سوئیس در ایران به‌عنوان حافظ منافع آمریکا به وزارت خارجه ایران احضار شده و آنطور که گفته شده «پیام مهمی از سوی ایران به دولت آمریکا به‌عنوان حامی رژیم صهیونیستی» ارسال شده است. ترتیب پارسی، معاون اندیشکده کوئینسی معتقد است که «همانطور که آمریکا ایران را مسئول حملات گروه‌های مقاومت عراقی می‌داند، ایران نیز آمریکا را مسئول حملات اسرائیل می‌داند». پارسی می‌گوید که مواضع اعلام‌شده از سوی مقامات ایرانی از زمان حمله به کنسولگری نشان می‌دهد که آتش‌بس به وجود آمده بین آمریکا و گروه‌های مقاومت در منطقه در هفته‌های اخیر ممکن است پایان یابد. او می‌گوید: «معنایش این است که حمله اسرائیل به کنسولگری ایران باعث شده نیروهای آمریکا در خاورمیانه هدف‌های مشروع قلمداد شوند». آخرین باری که ایران مستقیماً نیروهای آمریکایی در منطقه را هدف قرار داد، در سال ۲۰۲۰ بود. در آن سال ایران در پاسخ به ترور سرلشکر قاسم سلیمانی با چندین موشک، پایگاه عین‌الاسد آمریکا در عراق را هدف قرار داد. این حمله، بزرگترین حمله موشکی به یک پایگاه آمریکایی در چند دهه گذشته بود. واشنگتن طی روزهای اخیر سعی کرده از اقدام اسرائیل در حمله به کنسولگری ایران فاصله بگیرد. کاخ سفید اعلام کرده هیچ نقشی در این حمله نداشته و اسرائیل تنها دقایقی قبل کلباتی از این حمله را به واشنگتن اطلاع داده و آمریکا حتی از محل حمله نیز مطلع نبوده است.

حمله نیابتی‌ها به اسرائیل: مهمترین گروه مورد حمایت ایران در منطقه حزب‌الله لبنان است. گفته می‌شود که این گروه بیش از ۱۵۰ هزار موشک و راکت در اختیار دارد که برخی از آنها از دقت هدف‌گیری برخوردار هستند و می‌تواند عمق خاک اسرائیل را هدف بگیرند. اما اسرائیل در چند هفته گذشته خود را آماده جنگ با حزب‌الله کرده است و بیشتر از ۴۰ شهرک در نزدیکی مرز با لبنان را تخلیه کرده است. حزب‌الله و اسرائیل از آغاز جنگ در غزه مدام با یکدیگر درگیر بوده‌اند. حزب‌الله لبنان روز دوشنبه اعلام کرد که حمله اسرائیل به کنسولگری ایران در دمشق با مجازات و انتقام روبه‌رو خواهد شد. ایران همچنین می‌تواند نیروهای مورد حمایتش را در منطقه بسیج کند اما توانایی آنها برای آسیب رساندن به اسرائیل محدود است چراکه فاصله آنها با اسرائیل زیاد است. حوثی‌ها در یمن در گذشته سعی کردند موشک‌هایی را به سمت اسرائیل شلیک کنند اما چندان موفق نبوده‌اند.

حمله به منافع اسرائیل در جهان: پس از حمله اخیر در دمشق، اسرائیل سطح امنیتی تمامی مراکز خود را در سراسر جهان بالا برده است. اسرائیل در گذشته ایران را متهم به هدف گرفتن دیپلمات‌هایش در برخی کشورها کرده است. ایران البته این ادعا را رد کرده است.

عدم حمله نظامی مستقیم: اسرائیل از هفتم اکتبر حملاتش را علیه مقامات ایرانی افزایش داده است. تاکنون واکنش تهران صرفاً شفاهی بوده است. برخی تحلیلگران معتقدند که ایران این بار به این نتیجه رسیده که دست به اقدام متقابل بزند اما این احتمال نیز وجود دارد که ایران در دام اسرائیل بیفتد. یک رویارویی گسترده با اسرائیل می‌تواند کشورهای غربی را در حمایت از اسرائیل بسیج کند. آن هم زمانی که اسرائیل به واسطه اقدامات در غزه تا حدود زیادی تحت فشار بوده و منزوی شده است. ولی نصر، استاد دانشگاه جورج تاون معتقد است که «توپ در زمین ایران است. اسرائیل ایران را تحریک به واکنش کرده است. احتمالاً ایران صبر می‌کند و اجازه نمی‌دهد که داستان به نفع اسرائیل تغییر کرده و ادهان از غزه منحرف شده و متوجه ایران و سوریه شود.»

برای نزدیک به ۴۶ سال و از انقلاب ۱۳۵۷ و قطع ارتباط دیپلماتیک ایران با اسرائیل، تحویل سفارت این رژیم به پاسر عرفات و تشکیلات خودگردان فلسطین و آغاز سردادن شعار آزادسازی قدس، جهان و خاورمیانه به جنگ لفظی، نیابتی و به‌صورت کلی جنگ سایه میان تهران و تل‌آویو عادت کرده است.

تهران در یکی از نخستین راهبردهای خود پس از انقلاب، تاسیس گروه‌های جدید مانند حزب‌الله لبنان را که به‌صورت مستقیم توسط انقلابیون ایرانی تشکیل و سازماندهی شد و جهاد اسلامی فلسطین، به‌صورت غیرمستقیم که به تبعیت از الگوی انقلاب در ایران شکل گرفت و همچنین حمایت از گروه‌های پیشین که جنگ با اسرائیل را در دستور کار خود داشتند، دنبال کرد.

با توجه به همین راهبرد انقلابیون در تهران نیز نخستین همپان خارجی حکومت تازه و انقلابی کسی جز یاسر عرفات، رهبر تشکیلات خودگردان فلسطین نبود که با استقبال مقامات عالی‌رتبه وارد فرودگاه مهرآباد شد و به دیدار بنیانگذار انقلاب رفت. هرچند در سال‌های بعد رابطه ایران با شخص عرفات و تشکیلات خودگردان رو به سردی رفت اما تهران همچنان به‌عنوان کشور حاضر در صف نخست حمایت از آرمان فلسطین عنوان می‌شد، حضور داشت و حمایت مادی و معنوی خود را از گروه‌هایی همچون حماس و جهاد اسلامی آغاز و تداوم بخشید.

این گروه‌های فلسطینی و لبنانی همراه با حکومت اسد‌ها در سوریه، از همان سال‌ها در محوری که با نام «محور مقاومت» شناخته می‌شود، به‌عنوان دیوار حائل میان ایران و اسرائیل قرار گرفتند. حضور نیروهای قدس سپاه پاسداران با عنوان مستشاران نظامی در حمایت از حکومت بشار اسد از مارس ۲۰۱۱ در جریان جنگ داخلی در این کشور نیز هرچند با نام «دفاع از حرم» آغاز شد اما در باطن، حمایت از بخش مهم و لجستیک محور مقاومت مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران بود و حال نیز شاهد هستیم که اسرائیل، مقامات بلندپایه سپاه پاسداران را نیز در همین بخش مهم محور مقاومت هدف قرار می‌دهد.

آغاز جنگ سایه

نخستین رویارویی نیروهای آموزش‌دیده انقلابیون ایران که بعدها با نام نیروهای نیابتی یا محور مقاومت

نامیده شدند را شاید بتوان در عملیات استشهادی احمد قصابر جست‌وجو کرد که امروز نیز نامش بر روی یکی از خیابان‌های تهران قرار دارد. این جوان ۱۷ساله لبنانی در روز ۲۰ آبان ۱۳۶۱، با خودروی خود که پر از مواد منفجره بود، به یکی از ساختمان‌های نظامی ارتش اسرائیل در شهر صور حمله انتحاری کرد که در جریان آن ۷۱ افسر و سرباز اسرائیلی و مأمور شایاک کشته و ۲۷ اسرائیلی دیگر مجروح شدند.

اسرائیل همچنین ایران را متهم می‌کند که انفجار ۲۷ تیر ۱۳۷۳ در مرکز همکاری‌های اسرائیل و آرژانتین (Asociacion Mutual Israelita Argentina) وابسته به کمیته‌ی یهودیان آمریکا با نام اختصاری آمیا (AMIA) در شهر بوینس آیرس که در جریان آن ۸۵ نفر از شهروندان یهودی تبار آرژانتینی، جان خود را از دست دادند و بیش از دویست نفر (و به یک نقل‌قول دیگر، سیصد نفر) زخمی شدند، توسط نیروهای نیابتی تهران، یعنی حزب‌الله لبنان صورت گرفته است؛ هرچند ایران هیچ‌گاه این اتهام را نپذیرفت و این پرونده نیز ابعاد مشکوک و پیچیده‌ای به خود گرفت. در ابتدای امر، «خوان خوزه گالانو»، قاضی فدرال آرژانتینی بی‌آنکه سندی ارائه کند، قرار بازداشت چهار نفر از کارگزاران و دیپلمات‌های سابق جمهوری اسلامی ایران را صادر و در مرحله بعد، با صدور احکام بین‌المللی برای هشت دیپلمات ایرانی، ابعاد جهانی پیدا کرد اما در نهایت شورایی قضایی آرژانتین در سوم آگوست ۲۰۰۵ (اول مرداد ۱۳۸۴) حکم به عزل قاضی گالانو از منصب قضات داد. در نهایت در سال ۱۳۹۶ و در جریان دیدار وزرای امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و آرژانتین، که در محل سازمان ملل متحد در نیویورک برگزار شد، توافق شد که مذاکرات نمایندگان حقوقی دو طرف تا حصول مکانیسمی مشترک برای رسیدگی به موارد اختلافی میان دو کشور درباره پرونده آمیا، که در تعارض با نظام‌های حقوقی ایران و آرژانتین نباشد، ادامه یابد.

در بیش از ۴۰ سال گذشته نیز حمایت مادی و لجستیکی ایران از گروه‌هایی همچون حزب‌الله، حماس و جهاد اسلامی که اساس تشکیل و نخستین هدف‌شان رویارویی با اسرائیل است را نیز، تل‌آویو جنگ مستمر تهران علیه خود ارزیابی می‌کند.

اسرائیل در حالی ایران را متهم به استفاده از نیروهای نیابتی می‌کند که خود نیز عملاً استفاده از مزدور را در مبارزه با جمهوری اسلامی ایران در دستور کار قرار داده است و با استفاده از ایرانی‌ها یا افرادی با تابعیت‌های اروپایی، پروژه‌های ترور، خرابکاری و جاسوسی خود را در ایران پیش می‌برد. ترور دانشمندان هسته‌ای، خرابکاری در سایت‌های هسته‌ای شامل انفجار و ورود ویروس و همچنین دزدی اسناد محرمانه از جمله اقدامات تل‌آویو علیه تهران در سال‌های اخیر است.

در سال‌های پس از شهادت سردار سلیمانی، حملات

مخفیانه و ضدحمله میان تهران و تل‌آویو تداوم و افزایش یافت؛ اسرائیل در نوامبر ۲۰۲۱، محسن فخری‌زاده، دانشمند ارشد هسته‌ای ایران و در مه ۲۰۲۲ سرهنگ صیاد خدایی، فرمانده سپاه پاسداران را به شهادت رساند. اسرائیل همچنین بارها با نقض حریم هوایی سوریه، مواضع نیروهای مستشاری ایران را در این کشور مورد هدف قرار داده و تعداد بالایی از نیروهای ایرانی حاضر در این کشور را به شهادت رسانده است.

بی‌سابقه‌ترین رویارویی محور مقاومت

هرچند در همان روزهای نخست پس از عملیات طوفان الاقصی و متعاقب آن آغاز جنگ در غزه که حال بیش از ۶ ماه از آن می‌گذرد، مشخص شد که تهران نه‌تنها در برنامه‌ریزی حماس برای این تصمیم نقشی نداشته بلکه از آن اطلاع نیز نداشته است اما اسرائیل نخست با بیان اینکه این گروه فلسطینی و متحد دیگرش جهاد اسلامی نیروهای تحت حمایت ایران هستند، به تهران تاخت و سپس با آغاز حضور حزب‌الله لبنان در صحنه نبرد که رفته‌رفته ابعاد گسترده‌تری به خود گرفت و همچنین گروه‌های مقاومت عراقی و حوثی‌های یمن، ایران را با عنوان طرف مقابل خود و صحنه‌گردان اقدامات علیه خود معرفی کرد.

حزب‌الله لبنان به‌عنوان مهمترین نیروی مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران که نقطه تفاوتش با سایر گروه‌های شبه‌نظامی همچون گروه‌های فلسطینی و عراقی این است که در ساختار حکومت لبنان قرار داشته و همچنین حرفه‌ای‌ترین نیروها و تجهیزات را در اختیار دارد، از روزهای ابتدایی پس از آغاز جنگ در غزه، با انجام عملیات‌های محدود، بخشی از ارتش اسرائیل در شمال فلسطین اشغالی را با خود درگیر کرد و رفته‌رفته نیز با گسترش کمیت و کیفیت عملیات‌های خود باعث فرار شهرک‌نشینان اسرائیلی از شمال و همچنین ایجاد ضربات سنگین به نیروهای مسلح رژیم صهیونیستی شد. انصارالله یمن نیز پس از حزب‌الله و به تبعیت از این گروه با حمله به کشتی‌های اسرائیلی و مرتبط با آن، حتی با پرچم سایر کشورها، تلاش کرد تا اقتصاد این رژیم را تحت تاثیر قرار دهد؛ هرچند با عملیات مشترک آمریکا و انگلیس به این گروه به بهانه بازگرداندن امنیت به حمل و نقل دریایی، حجم اقدامات حوثی‌ها به شدت کاهش یافته است. در این مسیر، مقاومت اسلامی عراق نیز هرچند بیشترین اقدامات خود را با عنوان مقابله با حامی اصلی اسرائیل، متوجه نیروهای آمریکایی در منطقه کرده بود اما در چند عملیات مواضع اسرائیل همچون فرودگاه حيفا و بندر ایلات در فلسطین اشغالی را با پهپاد هدف قرار داد.

با همین راهبرد نیز مقامات اسرائیلی از همان ابتدا تهدید ایران به انتقام را در دستور کار خود قرار داده و برای مثال نیر برکات، وزیر اقتصاد اسرائیل، در روز پایانی

پایان جنگ سایه‌ها

آیا جنگ میان ایران و اسرائیل وارد مرحله تازه‌ای شده است؟

